

ЗНАЧАЈ ЈЕЗИКА У ПОЛИТИЧКИМ НАУКАМА

Сажетак: У политичким наукама, као и у методологији политичких наука, језик има значајну улогу у одређивању политичких процеса и појава. Током историје, језик је осликавао расподелу моћи у свету. Да ли је још увек *lingua franca* енглески језик? И да ли ће то сутра постати кинески, арапски или шпански језик?

Осим тога, постоје многе промене између језика у свету, као и унутар њих. У оквиру различитих језика у свету дешавају се многе промене, и то у значењу речи, језичкој типологији, нестајању неких речи или настајању нових речи и израза, и др. У раду смо настојали да укажемо на који начин промене у језицима утичу на разумевање, схватање појмова, али и на процес дефинисања у политичким наукама.

Кључне речи: језик, методологија политичких наука, *lingua franca*

Дефинисање и структура језика

У методологији политичких наука, језик се дефинише као систем симбола, речи и језичких израза, односно инструмент изражавања и конституисања мисли у процесу мишљења и да је битан основ друштвеног информисања и комуницирања.¹ Један од наших најистакнутијих лингвиста, професор др Ранко Бугарски сматра да је језик човеку својствена способност друштвеног општења путем артикулисаног система вербалних знакова који омогућује обликовање мисаоних садржаја и њихово преношење у виду сувислих говорних порука.² Исти аутор наводи да је језик систем знакова који човеку омогуће развијен друштвени и духовни живот, и који се остварује у општењу међу људима.³

Према Семјуелу Хантингтону у делу *Сукоб цивилизација*, језик представља, поред религије, главни елемент било које културе или цивилизације.⁴ Он

* vera.arezina@fpn.bg.ac.rs

¹ Милосављевић, Славомир; Радосављевић, Иван (2008): *Основи методологије политичких наука*, Службени гласник, Београд, стр. 99-100.

² Бугарски, Ранко (2005): *Језик и култура*, Библиотека XX век, Београд, стр. 10.

³ Бугарски, Ранко (2003): *Увод у општу лингвистику*, Чигоја/XX век, Београд, 2003, стр. 15-16.

⁴ Хантингтон, Семјуел (2000): *Сукоб цивилизација и преобликовање светског поретка*, ЦИД-Романов, Бања Лука, стр. 65.

сматра у наведеном делу да је енглески језик светски начин међукултурног комуницирања јер представља „Језик Шире Комуникације (ЈШК)“ односно *lingua franca* као начин премошћивања лингвистичких и културних разлика, а не начин њиховог елиминисања.⁵

Према ужим схватањима, језик се може одредити као главно средство споразумевања и комуникације. И поред тога, не постоје општеприхваћене *дефиниције особина* које одређени језички ентитет чине посебним језиком, а не варијететом неке надређене целине, тим пре што је разлика између језика и дијалеката социолошка а не лингвистика.⁶ Такође, у ову групу схватања можемо навести и одређење језика у *Енциклопедији друштвених наука*, према којој где год постоје људи, постоји и језик као део културе; сваки језик је и показатељ културе са којом је најближе повезан и сваки језик постаје симбол културе са којом је најблискије повезан.⁷

Структуру језика чине речи и језички изрази, док логичку структуру речи чине термин и појам.⁸ *Термин* представља израз одређене речи, док се под *појмом* подразумева одређено значење речи. Професор Р.Бугарски сматра да је језик хијерархијски устројена структура која повезује планове звука и значења (израза и садржаја) преко неколико језичких нивоа од којих сваки садржи инвентар јединица и правила њиховог комбиновања.⁹

Класификације језика

Међу различитим класификацијама језика, према различитим критеријумима, указаћемо на: *природан, народни односно говорни језик, научни, вештачки језик, као и метајезик.*

Природан, народни односно говорни језик – развија се са развојем одређеног друштва. Меша Селимовић одређује народни језик као живи језик који сав народ својим назива и којим говори. Говорити и писати народним, матерњим језиком значи пре свега мислити на начин који је непоновљив, с особеностима и условностима различитим код сваког народа и у сваком језику.¹⁰

Научни језик је прецизнији и јаснији од природног. Тако, на пример, разликујемо значење одређених термина попут *система, функције, класе*, итд., у политичким и правним наукама, од њиховог значења у медицини, економији, рачунарству и информатици, итд.;

Професорка Душка Кликовац у својим радовима проучава језик и сматра да су бирократизовани неки научни језици, посебно у економији и медицини.

---

⁵ Исто, стр. 66-67.

⁶ Бугарски, Ранко (2005): *Језик и култура*, Библиотека ХХ век, Београд, стр. 30.

⁷ Купер, Адам; Купер, Цесика (прир.) (2009): *Енциклопедија друштвених наука*, Службени гласник, Београд, стр. 571-572.

⁸ Милосављевић, Славомир; Радосављевић, Иван (2008): *Основи методологије политичких наука*, Службени гласник, Београд, стр. 100.

⁹ Бугарски, Ранко (2005): *Језик и култура*, Библиотека ХХ век, Београд, стр. 11.

¹⁰ Селимовић, Меша (1987): *За и против Вука*, Београдски издавачко-графички завод - БИГЗ, Београд, стр. 99-100.

Бирократски језик, који се код нас развио током последњих педесет година, има следеће особине: (1) номиналност, (2) општост, (3) неодређеност, (4) експлицитност, (5) еуфемизам, (6) вишак речи, и (7) квази научност, употребу речи станог порекла и помодних речи.¹¹

Вештачки језик представља језик симбола. Пошто је вештачки језик једнозначан, и као такав је јаснији, прецизнији од научног језика, због тога има велику примену у природним наукама, а посебно у математици и физици, или као језик рачунара односно програмски језик. Програмски језик служи за опис одређеног програма, преко кога се врши комуникација између човека и машине, тј. рачунара. До данас постоји неколико хиљада програмских језика, а према критеријуму примене, могу се разликовати: *Basic, Pascal* (за учење програмирања), *C* (за развој софтвера), *Java, Java Script* (за интернет), *SQL* (за пословну примену), и други. Међу наведеним, највећу примену у политичким наукама има програм *SPSS (Statistical Package for Social Sciences)* за статистичку обраду података.¹²

Такође, потребно је поменути и *есперанто*¹³ као вештачки језик који је конструисао пољски лекар Заменхоф крајем прошлог века. Иако је есперанто имао шири круг присталица, они који су га користили већ су познавали и друге светске језике.

У политичким и другим друштвеним наукама, проблеми примене вештачког језика постоје због разноврсности појава и процеса, као и њихових манифестација.¹⁴ Осим тога, многи методолози указују на значај проучавања *метајезика* који се одређује као језик о језику и сматра се језиком вишег реда, другостепеним језиком.¹⁵ Милка Ивић одређује метајезик као апстрактан, максимално логички језик научне дефиниције.¹⁶ Циљ метајезика је већа прецизност значења исказа.

Иако у свету постоји око 6.000 језика, они се могу класификовати према критеријуму сродности на индоевропску групу, којој припада енглески језик, сино-тибетанска (источна Азија), атабасканска (Северна Америка), нигер-конгоанска (Африка, јужно од Сахаре). Породице нижег нивоа, као банту и семитска, лако се распознају, док је груписање у историјски много дубље и веће надпородице, какве су ностратик (Европа, северна Азија, Кавказ, и Сред-

¹¹ Кликовац, Душка (2008): *Језик и моћ*, Библиотека 20. век, Београд, стр. 51-55, 83-84.

¹² У последње три године студенти Факултета политичких наука Универзитета у Београду користили су програм *SPSS* у различитим истраживањима на предмету Методологија политиколошких истраживања са статистиком. Приликом обраде података, студенти су уносили податке директно у табеле, или су их преузимали из стандардних база података (*Excel, Database,...*), а претходно су дефинисали варијабле, и друго. Тако су, на пример, у варијабли „пол“ категорији „мушки“ одредили код 1, а категорији „женски“ код 2.

¹³ Видети више: *Образовни центар Есперанто*, <http://www.esperanto.rs/o-nama> (страница последњи пут посећена 15/09/2015)

¹⁴ Милосављевић, Славомир; Радосављевић, Иван (2008): *Основи методологије политичких наука*, Службени гласник, Београд, стр. 101-102.

¹⁵ Исто, стр. 102.

¹⁶ Ивић, Милка (2001): *Правци у лингвистици*, девето издање, Чигоја/XX век, Београд, стр. 263-265.

њи исток) и америнд (скоро сви домородачки језици Новог света од северне Канаде до Патагоније), недовољно одређено и предмет сталних расправа.¹⁷

Међу наведеним групама различитих језика, у свету су највише заступљени енглески, кинески (мандарински), шпански, руски, хинду и арапски језик.¹⁸

Одређивање значења и разумљивост језика

Потребно је указати на проучавање Ане Вирбицке (*Anna Wierzbicka*) о семантичкој сложености исказа током `80-их година 20. века. Она је издвојила један узак круг најосновнијих речи које је узела од значењског дефинисања, па је помоћу њих парафразирала семантичку садржину осталих исказа имајући при том у виду како њихов локуциони аспект, као и илокуциони потенцијал (за значење термина) и све дат пресупозиције и импликације.¹⁹

Многи аутори, попут професора С.Милосављевића, И.Радосављевића, Б.Шешића и других сматрају да се под објективним значењем подразумева оно што се замишља и означава помоћу симбола.²⁰

Одређивање значења и разумљивост језика отежава постојање:

- Синонима – речи које имају различит термин, а исто основно значење: странка – клијент, сукоб – конфликт, посетница – визит-карта;
- Хомонима – речи које имају исти термин, а различито значење: сто (предмет и број), град (веће насељено место – временска непогода); горе (компаратив придева лоше – прилошка одреба за место), лист (део књиге, део биљке, врста рибе),...²¹
- Улога контекста у значењу – „...тиче се односа према вантекстуалним обележјима. ...Контекстуално значење је стога логички зависно од формалног значења“.²² Улога контекста у значењу проучава се када значење одређеног термина зависи од познавања одређене ситуације у којима се ти термини користе. На пример: Из Беле куће су данас саопштили да...; где „Бела кућа“ има значење седишта председника Сједињених Америчких Држава у Вашингтону, а не било коју кућу беле боје.

ОвOME би се могло додати и *утврђивање порекла речи у једном језику*. Због различитих разлога – историјских, културолошких, и др., у српском језику не постоје друге речи осим:

- турцизама за: сапун (*sabun*), луксуз (*lüks*), дугме (*düğme*), игла (*iğne*), лула (*lula*), ексер (*ekser*), маказе (*makas*), марама (*mahrama*), јастук, сандале, итд.;²³
- из мађарског језика за: пасош, варош, соба, коцка, табла, лопта, итд.;

¹⁷ Купер, Адам; Купер, Цесика (прир.) (2009): *Енциклопедија друштвених наука*, Службени гласник, Београд, стр. 568.

¹⁸ Хантингтон, Семјуел (2000): *Сукоб цивилизација и преобликовање светског поретка*, ЦИД-Романов, Бања Лука, стр. 66-68.

¹⁹ Ивић, Милка (2001): *Правци у лингвистици II*, девето издање, Чигоја/XX век, Београд, стр. 160-161.

²⁰ Милосављевић, Славомир; Радосављевић, Иван (2008), *Основи методологије политичких наука*, Службени гласник, Београд, стр. 99.

²¹ Бугарски, Ранко (2003): *Увод у општу лингвистику*, Чигоја/XX век, Београд, стр. 212-213.

²² Ивић, Милка (2001): *Правци у лингвистици II*, девето издање, Чигоја/XX век, Београд, стр. 111-112.

²³ Агуши, Куртес (1987): *Турско-српски и српско-турски речник*, Издавачко предузеће „Текин“, Истанбул, 48-51, 82, 114-116.

- из немачког језика: мантил, штоф, веш, фарба, итд.;
- из романских језика: лектира, парфем, шарм, пијаца, флотила, ниво, итд.

Промене унутар одређеног језика

Упоредо са променама и развојем одређеног друштва, и језик је променљив и развојан. Те промене огледају се у:

(а) Промени значења одређених речи: *демократија* (током античке Грчке или савремена схватања демократије), *сурфовање* (врста спорта на води, а данас претраживање интернета), *профил* (врста портрета према положају главе, или профил на друштвеним мрежама), итд.;

(б) Језичкој типологији, и то према разичитим критеријумима: територији на којој се говори (локализми, дијалектизми, регионализми, провинцијализми и сл.);²⁴ степену образовања, врсти занимања, итд.

Тако, на пример, С.Хантингтон разликује нигеријски пиџн енглески, индијски енглески и друге варијетете енглеског језика и истиче да људи широм света говоре енглески такође све више говоре различит енглески. Енглески је одмаћен и локално обојен, што га издваја од британског или америчког енглеског и што их, у крајњем, чини међусобно неразумљивим, као што је случај са варијететима кинеског.²⁵ Слично њему, Адам и Џесика Купер разликују унутар енглеског језика стандардни амерички енглески, оксбриџ енглески (по универзитетима Оксфорд и Кембриџ), аустралијски енглески, индијски енглески, енглески Апалачких планина, кокни, афроамерички енглески, и др.²⁶

(в) Нестајању неких речи, јер су нестале одређене политичке појаве, процеси, услуге или предмети: *антерија* (*старинска хаљина*), *вериге* (*котлић за кување хране који је помоћу ланаца висио изнад огњишта*), *сахан* (*бакрени тањир*), *флопи-диск*, *видео-рикордер*, итд.

Такође, у неким радовима који су објављени током осамдесетих година 20. века дато је значење појмова и стручних израза који су коришћени, од којих издвајамо:

- *Делегатски систем* – је облик организованости радничке класе и свих радних људи, односно грађана како за вршење власти тако и за управљање друштвеним пословима на основама самоуправљања.²⁷
- *Субјективне снаге* – организована свест ради усмеравања друштвеног развоја, тј. све снаге организоване социјалистичке свести и акције: радни људи и све њихове самоуправне и политичке организације и асоцијације.²⁸

²⁴ Бошњаковић, Жарко (ур.) (2009): „Говор Новог Сада“, *Лингвистичке свеске*, бр. 7, Филозофски факултет Универзитет у Новом Саду, Нови Сад, 2009.

²⁵ Хантингтон, Семјуел (2000): *Сукоб цивилизација и преобликовање светског поретка*, ЦИД-Романов, Бања Лука, стр. 67-68.

²⁶ Купер, Адам; Купер, Џесика (прир.) (2009): *Енциклопедија друштвених наука*, Службени гласник, Београд, стр. 567-568.

²⁷ Томић, Винка (1980): Улога и задаци синдиката у избор делегација и делегата за скупштине друштвено-политичких и самоуправних интересних заједница и обезбеђивање услова за њихов рад, Политичка школа Савеза синдиката Србије, Институт за политичке студије, Београд, стр. 46.

- *Организација удруженог рада* – овај термин означава све институционалне облике самоуправног организовања који настају удруживањем рада радника над средствима у друштвеној својини ради обављања привредне или друштвене делатности.²⁹

Осим тога, у објављеним радовима наведени су и многи други стручни изрази као што су: *идеологија, класе, револуција, социјализам, делегатски систем, друштвена својина, друштвена самозаштита, организација удруженог рада, самоуправне организације и заједнице, конфедерација, федерација, националне мањине, и др.*³⁰

(г) И последње, промене се односе нанастајање нових речи и израза, јер су настали нови политички процеси, појаве, предмети и услуге: *глобализација, еколошка безбедност, еколошка политика, скрининг, мониторинг, интеграциони капацитет, екстремизам, комуникологија, скајп, лајф-коуч, дрон, имејл, итд.*³¹

Већина ових речи преузима се из енглеског језика, често и без превода на одређени језик због брзине развоја технологије и глобализације. У ову групу промена можемо навести разне термине који се односе на технолошке уређаје и комуникацију путем интернета. Тако на пример, у српском језику, термин *имејл* (енг. *e-mail*) означава електронску пошту и електронско писмо,³² али се овај термин наводи и као: *e-пошта, e-писмо, и-мејл, емајл, и др.*

Такође, неке речи се преузимају из енглеског, иако на српском језику имају другачије значење. На пример, *хумана безбедност, хумана медицина, и сл.* Професорка Душка Кликовац указује да термин *хуману* српском језику има значење прожет човекољубљем, бригом о људима, и др. Супротан придеву *хуман* јесте придев *нехуман*, са значењем који није хуман, нељудски,

²⁸ Куртеша, Илијаз (1980): *Друштвена улога Савеза синдиката*, Политичка школа Савеза синдиката Србије, Институт за политичке студије, Београд, стр. 45-46.

²⁹ Зечевић, Миодраг (1980): *Друштвени договори, самоуправни споразуми и други правни општи акти и улога и задаци синдиката*, Политичка школа Савеза синдиката Србије, Институт за политичке студије, Београд, стр. 46.

³⁰ Видети: Кешетовић, Мухамед (1980): *Остваривање међунационалне политике и равноправности народа и народности у социјалистичком самоуправном друштву*, Политичка школа Савеза синдиката Србије, Институт за политичке студије, Београд, стр. 45.

³¹ Арежина, Вера (2010): „Процена и побољшање примене еколошке политике у Републици Србији у процесу придруживања Европској унији“, у: Николић Марко, Тодић Драгољуб (прир.), *Зборник радова са међународне научне конференције - Стратешки правци развоја и утврђивања положаја Србије у савременим међународним односима*, 22-23.04.2013, Институт за међународну политику и привреду – Ханс Зајдел Фондација, Београд, стр. 791-802; Арежина-Ђерић, Вера (2010): „Значај мерења угрожавања и проблеми изградње система мерења еколошке безбедности у систему националне безбедности“, у: Гађиновић Радослав (прир.), *Србија – изградња националне безбедности - зборник радова*, Институт за политичке студије, Београд, стр. 299-318; Арежина, Вера; Термиз, Џевад (2015): *Проблеми истраживања и научног проучавања комуникологије*, Универзитет у Сарајеву, Факултет политичких наука, стр. 43-59; Ђорић, Марија (2011): *Глобализација и политички екстремизам*, Годишњак ФПН, бр. 5, стр. 415-433; Ђорић, Марија (2009): *Булинг као врста социјалног насиља*, Политичка ревија, стр. 145-164; Институт за међународну политику и привреду, *Речник EUROVOС*, Београд, 2006.

³² Пешкин М.; Јерковић Ј.; Пижурница М. (2013): *Правопис српскога језика*, Матица српска, Нови Сад

нечовечан.³³ Осим тога, проучавајући порекло речи *хуману* латинском језику, она разликује значења те речи на француском и енглеском језику. Д.Кликовац упозорава да преузимање речи из енглеског језика, а посебно речи *хуман* има два ефектабесмисао, који може бити комичан: *хумани инсулин* може да значи само *човечни инсулин*; слично важи и за *хуману безбедност*; и друго, нераздељивање, односно погрешно разумевање јер *хумана безбедност* значава безбедност која се постиже човечним средствима.³⁴

Улога језика у политичким наукама

Професор Р.Бугарски сматра да се језик преноси и усваја *културним путем*, дакле он мора изнова да се учи у свакој генерацији; једна од последица овога је непрекинути ланац промена у језику од једног поколења до другог.³⁵

Осим културе, језик има значајну улогу у процесу комуникације и разумевања. Са развојем цивилизације, говор и језик су вишеструко значајни, јер имају и семантичку функцију. Универзалност језика и граматике који су у основи свих језика, говори о томе да људски мозак поседује јединствену способност за учење и употребу језика. Ово гледиште добија све већу подршку у истраживањима усвајања језика код деце и неуролошких поремећаја, какав је афазија. ...Ова селективност се огледа у области фонологије (систем гласова), лексике (инвентар речи), синтаксе (формирања реченица) и семантике (правила за тумачење значења) могу бити селективно оштећени.³⁶

Такође, у методологији политичких наука језик има значајну улогу у процесима именовања, значења, дефинисања, доказивања и оповргавања као и код проучавања ставова и судова и, посебно код примене методе анализе садржаја докумената. Иако у политичким и другим друштвеним наукама постоје проблеми који се односе на значење речи и језичких израза, поједине ауторе одликује јасан и прецизан стил изражавања, попут Слободана Јовановића, Радомира Лукића, Хенрија Кисинџера, Збигњева Бжежинског, Џозефа Наја и других. На проблеме дефинисања указао је и професор Д.Симеуновић када каже да сви политички појмови, представе и речи имају полемички смисао; они имају у виду неку конкретну супротност, везани су за неку конкретну ситуацију чија је крајња консенквенца груписање пријатељ – непријатељ (које се испољава у рату или револуцији), а постају празне и утварне апстракције када та ситуација нестане.³⁷ Он сматра да речи као што су држава, република, друштво,... сувереност, правна држава, апсолутизам, диктатура, план, неутрал-

³³ Кликовац, Душка (2008): *Језик и моћ*, Библиотека XX век, Београд, 2008, стр. 103-104.

³⁴ Исто, стр. 106.

³⁵ Бугарски, Ранко (2003): *Увод у општу лингвистику*, Чигоја/XX век, Београд, стр. 18-19.

³⁶ Купер, Адам; Купер, Џесика (прир.) (2009): *Енциклопедија друштвених наука*, Службени гласник, Београд, стр. 570. Трифуновић Мачек, Звјездана; Јакшић Јелчић, Сузана (2006): *Афазија*, Фома, Загреб, стр. 5-10.

³⁷ Симеуновић, Драган (2002): *Теорија политике – основи политичких наука*, Удружење „Наука и друштво“, Београд, стр. 273.

на или тотална држава итд., јесу неразумљиве ако се не зна ко једном таквом речју *in concreto* треба да буде погођен, сузбијен, негиран и оповргнут.³⁸

Током читаве људске историје, језик је осликавао расподелу моћи у свету. У Европи је *латински језик* имао највећу примену у средњем веку, али је заступљен и данас у одређеним гранама наука (политичке науке, медицина, итд.). У ранијим периодима били су заступљени језици древних цивилизација – египатски, кинески, староперсијски, арапски, итд. У 9. веку кодификован је *старословенски језик* који је представљао заједнички књижевни језик за све Словене.³⁹ У 17. веку са развојем одређених држава, дошло је и до развоја *шпанског, француског, немачког или португалског језика*. Током периода Хладног рата, *руски језик* је био заступљен у свим земљама тзв. Источног блока.

Поред многих лингвиста, Семјуел Хантингтон је дефинисао *lingua franca* као начин премошћавања лингвистичких и културних разлика.⁴⁰ Слично и Бугарски сматра да *lingua franca* чине потпуни језици који функционишу као матерњи али уз то, веома изразито, и као нематерњи или други језици у неком ширем региону (нпр. свахили у источној Африци или малајски у Индонезији и Меланезији). Они се зову *језици шире комуникације (ЈШК)*, чију најизразитију савремену верзију представљају светски језици.⁴¹

Данас се још увек сматра да је енглески језик светски језик којим говори велики део светског становништва. Међутим, процењује се да ће се до 2050. године, употреби енглеског, приближити други језици као што су кинески, хинду, шпански и арапски језик. Пре неколико година С. Хантингтон је упозорио да уколико Кина истисне Запад као доминантну цивилизацију у свету, енглески ће уступити место мандаринском језику као светском *lingua franca*.⁴²

Као што смо претходно поменули, не постоје општеприхваћене дефиниције особина које одређени језички ентитет чине посебним језиком, а према проценама лингвистичара језици малих заједница одумиру убрзаним темпом, па постоје процене да ће током 21. века с лица земље нестати највећи део сада постојећих приближно 6.000 језика.⁴³

Дејвид Кристал сматра да су током развоја човечанства, језици настајали, развијали се и нестајали, и да одређени језик нестаје када њиме више нико не говори. Као главни проблем, Д. Кристал наводи културну асимилацију. Такође, у условима све већег степена глобализације и урбанизације, долази и до културне хомогенизације. Он сматра да се овај процес убрзава и тиме што дошљаци уче доминантни језик нове средине: шпански или португалски у Јужној Америци, свахили у већем делу источне Африке, кечуу или ајмару у андским земљама, а енглески буквално свуда.⁴⁴ Д. Кристал упозорава на три етапе угро-

³⁸ Исто.

³⁹ Белић, Александар (1999): *Историја српског језика: студије, расправе, критике*, Београд

⁴⁰ Хантингтон, Семјуел (2000): *Сукоб цивилизација и преобликовање светског поретка*, ЦИД-Романов, Бања Лука, стр. 66-67.

⁴¹ Бугарски, Ранко (2003): *Увод у општу лингвистику*, Чигоја/XX век, Београд, стр. 76.

⁴² Хантингтон, Семјуел (2000): *Сукоб цивилизација и преобликовање светског поретка*, ЦИД-Романов, Бања Лука, стр. 68-69.

⁴³ Бугарски, Ранко (2005): *Језик и култура*, Библиотека XX век, Београд, стр. 30-31.

⁴⁴ Кристал, Дејвид (2005): *Смрт језика*, Библиотека XX век, Београд, стр. 110-111.

жавања одређеног језика, а то су: велики притисак (политички, економски, и др.) да се говори доминантним језиком нове средине; билингвизам и повлачење старог језика пред новим тј. доминантним, и последње је одумирање одређеног старог језика.

Такође, Д.Кристал сматра да је почетком `90-их година 20. века одржан Међународни скуп у Квебеку, што је касније омогућило да се оснује Међународни документациони центар за угрожене језике у Токију, Фонд за угрожене језике у Сједињеним Америчким Државама, Фондација за угрожене језике у Великој Британији, и друго.

Уместо одговора на питање о будућности српског језика и језичких недоумица у оквиру политичких наука, што би био предмет новог истраживања, ми ћемо дати краћи приказ неких речи, језичких израза и њихових значења који су актуелни у процесу придруживања Републике Србије Европској унији:

- *Агенда 2000 (Agenda 2000)* – акциони програм Европске комисије из 1997. године који се бави питањима унутрашњег деловања ЕУ, стратегијом за државе које приступају ЕУ, и посебан део, односи се на утицај проширења на политике ЕУ.
- *Бела књига (White Book)* – документ Европске комисије који садржи предлоге будућих активности ЕУ.
- *Болоњска декларација (Bologna Declaration)* – о европском простору високог образовања потписана је 1999, са циљем да државе-потписнице заједнички координирају реформе својих образовних система. Главни циљ Болоњске декларације био је да се до 2010. године успостави европски простор високог образовања. То подразумева могућност признавања диплома стечених у другим европским државама, јасно утврђивање критеријума дипломских и последипломских студија, усклађивање преноса кредита (бодова) са европским системом, и друго.
- *Економска и монетарна унија (Economic and Monetary Union)* – Економска и монетарна унија (ЕМУ) је назив процеса усклађивања економских и социјалних политика држава чланица Уније ради увођења јединствене валуте, евра.
- *Зелена књига (Green Paper)* – Зелене књиге Комисије су документи чија је сврха да подстакну расправу и покрену процес размене мишљења о одређеној теми на европском нивоу (нпр. о социјалној политици, јединственој валути, телекомуникацијама).
- *Кодификација прописа (Consolidation of legislation – formal/official)*- конститутивна или званична кодификација значи усвајање новог прописа, објављеног у „Службеном листу“.
- *Комитологија (Commitology)* – означава процес са циљем доношења мера за примену прописа које усваја ЕУ. Одбори (комитети) представљају форуме за саветовање и састоје се од представника држава чланица. Радом одбора председава Европска комисија. Постоје три врсте одбора – саветодавни, управљачки и регулаторни.
- *Консултативна радна група –КРГ (Consultative Task Force – CTF)* – је заједничко саветодавно радно тело састављено од стручњака Европске уније (ЕУ) и одређене државе Западног Балкана.
- *Провера законодавства (Screening)* - Прва фаза састојала се од оцене спојивости законодавства сваке државе кандидата са правилима Заједнице. Процес провере заједнички су спровеле Комисија и свака од држава кандидата.
- *Програм лајф (Programme Life)* – овај програм намењен је за истраживања у области заштите животне средине.

- *Продубљивање (Deepening)* – означава динамику интеграције, присутну од самог почетка европског подухвата.
- *Процес стабилизације и придруживања – ПСП (Stabilization and Association Process – SAP)* – обухвата читав низ активности Европске уније према земљама Западног Балкана, као што су успостављање уговорних односа између државе потписнице и ЕУ у области трговине, царина, итд.
- *Проширење ЕУ (EU Enlargement)* – започет је средином `70-их година 20. века када су Европској економској заједници (ЕЕЗ) почеле да приступају и друге државе чланице - Француска, СР Немачка, Италија, Белгија, итд.⁴⁵

На основу прегледа наведених речи, језичких израза и њиховог значења, евидентно је да се у Републици Србији недовољно ради на очувању српског језика и писма. Иако постоје настојања неких удружења, попут Националног већа за српски језик и писмо, Српског удружења „Ћирилица“ и других, који се залажу за очување српског језика, као и службену и јавну употребу ћирилице. То је проблем са већином језика тзв. мањинских језика. Проф. др Р. Бугарски указује на значај и низ мера *Европске повеље о регионалним или мањинским језицима* у областима као што су образовање, судска овлашћења, административне власти и јавне службе, средства јавног информисања, културне активности и погодности, економски и друштвени живот, и прекогранична размена.⁴⁶ Ова повеља ступила је на снагу у Србији током 2006, у којој се наводи десет језика, и то са идентичним обавезама за сваки од њих (албански, босански, бугарски, хрватски, мађарски, ромски, румунски, русински, словачки и украјински). Хрватска је ратификовала ову повељу 1997. године и навела седам територијалних језика (српски, италијански, мађарски, чешки, словачки, русински и украјински). Словенија је ратификовала наведен документ 2001. године, и то само за италијански и мађарски, а Црна Гора за албански и ромски језик.

Закључак

У политичким наукама постоје многи проблеми који се односе на одређивање значења, дефинисање, проучавање исказа, ставова и судова и касније примену многих метода у оквиру методологије политичких наука – компаративне, статистичке, а посебно методе испитивања и анализе садржаја докумената.

После дефинисања и битних класификација језика, навели смо битне промене које се дешавају у многим језицима у свету. Неспорно је да са развојем одређеног друштва долази и до развоја и промена у језику.

Након упозорења лингвистичара да ће у овом веку нестати тј. одумрети неколико хиљада језика, већина земаља је предузела одређене мере у циљу

---

⁴⁵ Република Србија – Канцеларија за придруживање Европској унији (2006): *Буквар европских интеграција*, Београд; Институт за међународну политику и привреду (2005): *Европојмовник*, Београд, стр. 21, 23, 38, 69, 123, 125, 126, 167.

⁴⁶ Бугарски, Ранко (2005): *Европа у језику*, Библиотека ХХ век, Београд, стр. 40.

заштите свог језика. Тако, на пример, основани су Фонд за угрожене језике у Сједињеним Америчким Државама, Фондација за угрожене језике у Великој Британији, и друго.

У Републици Србији недовољно се ради на очувању српског језика и писма, иако је пре неколико година усвојен Закон о службеној употреби српског језика и писма, и неколико удружења, попут Националног већа за српски језик и писмо, Српског удружења „Ћирилица“ и других, залаже се за очување српског језика, службену и јавну употребу ћирилице. Такође, у Републици Србији усвојена је и Европска повеља о регионалним или мањинским језицима у областима као што су образовање, судска овлашћења, административне власти и јавне службе, средства јавног информисања, културне активности и др., у којој се наводи десет језика - албански, босански, бугарски, хрватски, мађарски, ромски, румунски, русински, словачки и украјински, и то са идентичним обавезама за сваки од њих.

Међутим, у процесу придруживања Републике Србије Европској унији, у српски језик убрајају се многи интернационализми (*комитологија, скрининг, мониторинг*, итд.), што ће дугорочно представљати још већи проблем, а свакако неће допринети бољем разумевању и дефинисању појмова у оквиру политичких и других друштвених наука.

Литература:

1. Aguši, Kurtes (1987): *Tursko-srpski i srpsko-turski rečnik*, Izdavačko preduzeće „Tekin“, Istanbul
2. Arežina, Vera (2010): „Procena i poboljšanje primene ekološke politike u Republici Srbiji u procesu pridruživanja Evropskoj uniji“, u: Nikolić Marko, Todić Dragoljub (prir.), *Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije - Strateški pravci razvoja i utvrđivanja položaja Srbije u savremenim međunarodnim odnosima*, 22-23.04.2013, Institut za međunarodnu politiku i privredu – Hans Zajdel Fondacija, Beograd
3. Arežina-Đerić, Vera (2010): „Značaj merenja ugrožavanja i problemi izgradnje sistema merenja ekološke bezbednosti u sistemu nacionalne bezbednosti“, u: Gaćinović Radoslav (prir.), *Srbija – izgradnja nacionalne bezbednosti - zbornik radova*, Institut za političke studije, Beograd
4. Arežina, Vera; Termiz, Dževad (2015): *Problemi istraživanja i naučnog proučavanja komunikologije*, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet političkih nauka
5. Belić, Aleksandar (1999): *Istorija srpskog jezika: studije, rasprave, kritike*, Beograd
6. Bošnjaković, Žarko (ur.) (2009): „Govor Novog Sada“, *Lingvističke sveske*, br. 7, Filozofski fakultet Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad
7. Bugarski, Ranko (2005): *Evropa u jeziku*, Biblioteka XX vek, Beograd
8. Bugarski, Ranko (2005): *Jezik i kultura*, Biblioteka XX vek, Beograd
9. Bugarski, Ranko (2003): *Uvod u opštu lingvistiku*, Čigoja/XX vek, Beograd
10. Bugarski Ranko (2002): *Lica jezika – sociolingvističke teme*, Čigoja/XX vek, Beograd
11. Bugarski Ranko (1995): *Jezik od mira do rata*, Beogradski krug, Beograd, 1995.
11. Đorić, Marija (2011): *Globalizacija i politički ekstremizam*, Godišnjak FPN, br. 5, Beograd
12. Đorić, Marija (2009): *Buling kao vrsta socijalnog nasilja*, Politička revija, Beograd

13. Zečević, Miodrag (1980): *Društveni dogovori, samoupravni sporazumi i drugi pravni opšti akti i uloga i zadaci sindikata*, Politička škola Saveza sindikata Srbije, Institut za političke studije, Beograd
14. Ivić, Milka (2001): *Pravci u lingvistici I*, deveto izdanje, Čigoja/XX vek, Beograd
15. Ivić, Milka (2001): *Pravci u lingvistici II*, deveto izdanje, Čigoja/XX vek, Beograd
16. Institut za međunarodnu politiku i privredu (2005): *Evropojmovnik*, Beograd
17. Institut za međunarodnu politiku i privredu (2006): *Rečnik EUROVOC*, Beograd
18. Kešetović, Muhamed (1980): *Ostvarivanje međunacionalne politike i ravnopravnosti naroda i narodnosti u socijalističkom samoupravnom društvu*, Politička škola Saveza sindikata Srbije, Institut za političke studije, Beograd
19. Klajn Ivan (2003): *Rečnik jezičkih nedomica*, Srpska školska knjiga, Beograd
20. Klajn Ivan (1980): *Jezik oko nas*, Nolit, Beograd
21. Klikovac, Duška (2008): *Jezik i moć*, Biblioteka XXvek, Beograd
22. Kristal, Dejvid (2005): *Smrt jezika*, Biblioteka XX vek, Beograd
23. Kuper, Adam; Kuper, Džesika (prir.) (2009): *Enciklopedija društvenih nauka*, Službeni glasnik, Beograd
24. Kurteši, Ilijaz (1980): *Društvena uloga Saveza sindikata*, Politička škola Saveza sindikata Srbije, Institut za političke studije, Beograd
25. Lippman S.B (2000): *Osnove jezika C++*, SET, Beograd
26. Milosavljević, Slavomir; Radosavljević, Ivan (2008): *Osnovi metodologije političkih nauka*, Službeni glasnik, Beograd
27. Peškin M.; Jerković J.; Pižurica M. (2013): *Pravopis srpskoga jezika*, Matica srpska, Novi Sad
28. Republika Srbija (2010): *Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisma*, Sl.glasnik RS br. 30, Beograd
29. Republika Srbija – Kancelarija za pridruživanje Evropskoj uniji (2006): *Bukvar evropskih integracija*, Beograd
30. Selimović, Meša (1987): *Za i protiv Vuka*, Beogradski izdavačko-grafički zavod - BIGZ, Beograd
31. Tomić, Vinka (1980): *Uloga i zadaci sindikata u izbor delegacija i delegata za skupštine društveno-političkih i samoupravnih interesnih zajednica i obezbeđivanje uslova za njihov rad*, Politička škola Saveza sindikata Srbije, Institut za političke studije, Beograd
32. Simeunović, Dragan (2002): *Teorija politike – osnovi političkih nauka*, Udruženje „Nauka i društvo“, Beograd
33. Trifunović Maček, Zvezdana; Jakšić Jelčić, Suzana (2006): *Afazija*, Foma, Zagreb
34. Hantington, Semjuel (2000): *Sukob civilizacija i preoblikovanje svetskog poretka*, CID-Romanov, Banja Luka

THE IMPORTANCE OF LANGUAGE IN POLITICAL SCIENCES

Summary: After defining language as system of symbols, words and linguistic expressions, as well as the part of the culture, we pointed out the classification, and essential changes in many languages worldwide. Many contemporary languages can be classified to the spoken languages, languages in specific sciences (political sciences, economy, medicine, etc.), artificial languages (language of symbols, such as Esperanto or any programming language – Basic, Pascal, SQL, SPSS, C, Java, etc.) as well as a meta-language (more precisely in meaning of the statement).

In various languages in the world, many changes have been already happened such as: changes in the meaning of the words (democracy, profile), or disappearance of some words, because specific political phenomena, process or services have disappeared (self-management organizations and communities, social ownership, floppy disk, etc.). Also, changes in languages are formation of new words and phrases regarding new political phenomena or processes (globalization, screening, monitoring, extremism), and most of those words are derived from the English language, often without translation to a particular language (computers, internet, communication). And finally, changes regarding linguistic typology, according different criteria – geography (localism, dialects) occupation or education level. Due to geography criteria, English language can differ from standard American English, English at the universities Oxford and Cambridge, Australian English, and cockney to the Indian English, African-American English, or jacket English.

In political sciences, as well in the methodology of political sciences, the language has great importance in determination of political process or phenomena, as well as their meaning and definition. Although there are problems related to the meaning of words and linguistic expressions in social and political sciences, some authors have clear and precise wording, such as Slobodan Jovanovic, Henry Kissinger, Zbigniew Brzezinski, Joseph Nye and others.

Throughout civilization, the language has reflected the distribution of power in the world. It is still considered that English language is lingua franca, the most popular language worldwide. However, it is estimated that the majority of world population will use other languages such as Chinese, Hindi, Spanish and Arabic by 2050. According to estimates linguist, there are approximately 6,000 existing languages but many languages of small communities will rapidly disappear during the 21st century. Also, many countries have taken certain measures to protect their languages, such as establishing the Fund for endangered languages or the Foundation for Endangered Languages.

However, in the process of Serbia's EU accession, Serbian language includes many naturalizations (enlargement, comitology, screening, monitoring, etc.), and that can create even bigger problems, and certainly will not contribute to a better understanding and defining the terms in political and other social sciences. Beside, in political science there are many problems relating to the determination of the definition, meaning, and the implementation of several methods in the framework of the methodology of political science - comparative, statistical, and in particular, the data analysis.

In the Republic of Serbia, insufficiently efforts have made to preserve the Serbian language and alphabet. Several years ago a law on the official use of Serbian language and alphabet has been adopted, and several associations such as the National Council for Serbian language and alphabet, Serbian association "Cyrillic" and other advocates for the preservation of Serbian language, the official and public use of the Cyrillic alphabet. Also, in the Republic of Serbia has been adopted the European Charter for Regional or Minority Languages where ten languages have been alleged, such as Albanian, Bosnian, Bulgarian, Croatian, Hungarian, Romanian, Slovak and others.

Key words: language, methodology of political sciences, lingua franca